PERSOANELE CARE NU POT FI SUPUSE RĂSPUNDERII CONTRAVENȚIONALE ÎN REPUBLICA MOLDOVA
PERSONS WHO CAN NOT BE LIABLE CONTRAVENTION IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Liuba ȘOVA
Lector universitar,
Universitatea de Stat din Moldova

Summary

According to the principle of equality before the law, all persons who have committed contraventions are equal before the law and public authorities and are subject to contravention without distinction as to race, nationality, language, religion, sex, political affiliation, wealth, social origin or any other situation. This principle is not absolute, that is, in certain cases also allows some derogations, which are expressly and exhaustively regulated by law. In accordance with the provisions of the Supreme Law, other laws and/or international treaties to which the Republic of Moldova is a party, certain categories of persons may benefit from special conditions of contravention or from the guarantee not to be subject to prosecution and contravention.

Diplomatic representatives of foreign states or other persons who, in accordance with the international treaties to which the Republic of Moldova is a party or in accordance with the laws of the Republic of Moldova, can not be subject to contravention liability under the jurisdiction of the contraventional jurisdiction of the Republic of Moldova or for which it is removed contravention.

All persons who can not be subjected to contravention, according to the general rule in par. (3) Art. 4 CC, conventionally, may be grouped into categories, of which:

1. the diplomatic representatives of foreign states or other persons assimilated in immunities with diplomatic representatives

who do not fall under the national contravention jurisdiction in accordance with the international treaties to which the Republic of Moldova is a party or in accordance with the laws of the Republic of Moldova;

2. persons who, in accordance with the laws of the Republic of Moldova, do not fall under the jurisdiction of the contraventional jurisdiction of the Republic of Moldova, and

3. persons for whom the contraventional liability is removed.

Asylum seekers (who may only be foreigners or stateless persons) are exempted from contravention: a) only if it protects the Republic of Moldova under one of the forms of asylum and,
b) only for offenses committed for illegal entry or stay on the territory of the Republic of Moldova.

From the category of persons, in which, in certain circumstances, the contravention is removed, the holders of the travel documents issued by the foreign authorities residing in the localities on the left bank of the Dniester (Transnistria) are also included.

Temei al răspunderii contravenționale este doar fapta ilicită ce atentează la o valoare protejată de norma contravențională, care întrunește toate elementele constitutive ale contravenției *(obiectul, latura obiectivă, subiectul, latura subiectivă)*, fără să existe vre-o cauză ce ar exclude caracterul contravențional al faptei sau răspundera contravențională.

Conform principiul egalităţii în faţa legii [1] toate persoanele care au săvîrşit contravenţii sînt egale în faţa legii şi a autorităţilor publice şi sînt supuse răspunderii contravenţionale fără deosebire de rasă, naţionalitate, limbă, religie, sex, apartenenţă politică, avere, origine socială sau de orice altă situaţie.

Totodată, acest principiu nu este absolut, adică, în anumite cazuri permite şi unele derogări, care expres şi exhaustiv sînt reglementate prin lege.

Astfel, conform prevederilor Legii Supreme, ale altor legi şi/sau ale tratatelor internaţionale la care Republica Moldova este parte, anumite categorii de persoane pot beneficia de condiţii speciale de urmărire contravenţională sau de garanţia de a nu fi supuse urmăririi şi răspunderii contravenţionale.

În cadrul răspunderii contravenţionale există unele derogări (excepţii) de la principiul *egalităţii tuturor persoanelor în faţa legii şi a autorităţilor publice,* analiza cărora va fi reflectată în următoarele concluzii:

1) Toate derogările sînt reglementate expres şi exhaustiv de legea contravenţională, sau de alte acte legislative naționale, precum și în tratate internaționale relevante, la care Republica Moldova este parte.

2) Prin derogări, de regulă, se exceptează de la răspunderea juridică contravențională un cerc concret de persoane (subiecte), care cuprinde atît unele persoane juridice cît şi unele persoane fizice.

Referitor la persoanele juridice, vom menționa că, conform prevederilor alin. (1) art. 17 al Codului Contravențional [2] (*în continuare – CC*), din categoria de *„persoană juridică pasibilă de răspundere contravenţională”*, sînt exceptate de la răspunderea contravenţională - autorităţile publice.

Autorităţile publice centrale cît şi cele locale sînt reglementate prin Constituţie, în titlurile III, IV şi V, iar modalitatea de răspundere pentru încălcarea legislaţiei este stabilită individual pentru fiecare autoritate. De ex., art. 103 din Constituţie prevede – demisia Guvernului, iar art. 85 – dizolvarea Parlamentului. Această derogare nu se extinde asupra membrilor acestor autorităţi care, ca persoane fizice, pot comite contravenţii de drept comun.

Vom menţiona că, potrivit regulii generale, proclamate la alin. (3) art. 4 CC, **nu pot fi supuşi răspunderii contravenţionale reprezentanţii diplomatici ai statelor străine sau alte persoane care, în conformitate cu tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte sau în conformitate cu legile Republicii Moldova, nu cad sub incidenţa jurisdicţiei**

contravenţionale a Republicii Moldova sau în cazul cărora este înlăturată răspunderea contravenţională.

Considerăm necesar de a clarifica dacă termenul ”***alte persoane*** *care,... nu cad sub jurisdicția contravențională a Republicii Moldova...*” se referă numai la persoane fizice sau este unul general, cuprinzînd atît persoanele fizice cît și pe cele juridice? Cercetînd conținutul tratatelor internaționale la care Republica Moldova a aderat, *(în mare parte privind privilegiile și imunitățile diferitor entități internaționale)*, am ajuns la concluzia că, termenul ”**alte persoane**” este unul general, care exceptează de la jurisdicția contravențională națională atît persoane fizice, cît și persoane juridice.

Cu titlu de exemplu, vom invoca unele prevederi ale legii pentru aderarea Republicii Moldova la cel de-al treilea Protocol adițional la Acordul general privind privilegiile și imunitățile Consiliului Europei [3], conform cărora: Fondul de Restabilire al Consiliului Europei poseda personalitate juridică (art.1); Proprietatea și activele Fondului, oriunde ar fi localizate și oricine le-ar deține, vor fi imune față de orice forme de urmărire, rechiziție, confiscare, deposedare sau orice altă formă de sechestru, prin intervenție executivă sau legislativă. Încăperile și localurile folosite pentru operațiunile Fondului, precum şi arhivele sale, vor fi intangibile (art. 4); Litigiile iscate din orice împrumut sau garanție contractuală semnată de către Fond cu un membru sau cu orice alt debitor, aprobat de acel membru, vor fi soluționate prin arbitraj în conformitate cu procedura stipulată în contractul respectiv. Litigiile iscate din împrumuturi sau garanții contractuale semnate de către Fond vor fi soluționate în baza reglementărilor stabilite de prevederile specificate în Regulile de Împrumut întocmite în conformitate cu articolul 10, Secțiunea l.d, a articolelor Acordului Fondului (art. 2 pct. Ii).

Termenul ”**nu pot fi supuși răspunderii contravenționale**” semnifică faptul că, persoanele vizate, chiar dacă vor întruni toate condiţiile legale pentru a fi recunoscute ca subiect al contravenţiei

(*vîrsta, comiterea unei fapte prevăzute de Codul contravenţional, etc*.), totuşi, nu vor putea fi supuse răspunderii contravenţionale, deoarece fac excepţie de la regula generală în baza prevederilor: fie a tratatului internaţional, fie a Constituţiei, sau a legililor Republicii Moldova.

Toate persoanele care nu pot fi supuse răspunderii contravenționale, potrivit regulii generale de la alin. (3) art. 4 CC, convențional, pot fi sistematizate în categorii, dintre care:

1. reprezentanţii diplomatici ai statelor străine sau alte persoane care, în conformitate cu tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte sau în conformitate cu legile Republicii Moldova, nu cad sub incidenţa jurisdicţiei contravenţionale a Republicii Moldova;
2. persoane care, în conformitate cu legile Republicii Moldova, nu cad sub incidenţa jurisdicţiei contravenţionale a Republicii Moldova, și
3. persoane, în cazul cărora este înlăturată răspunderea contravenţională.

Referitor la prima categorie, putem identifica:

a) reprezentanţii diplomatici ai statelor străine şi,
b) alte persoane, asimilate în imunități cu reprezentanții diplomatici care, nu cad sub incidenţa jurisdicţiei contravenţionale naționale în conformitate cu tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte sau în conformitate cu legile Republicii Moldova;

Astfel, conform tratatelor internaţionale la care Republica Moldova este parte [4], precum şi alin (3) art. 4 din Codul contravenţional, reprezentanţii diplomatici ai statelor străine acreditaţi în ţara noastră, nu cad sub incidenţa jurisdicţiei contravenţionale a Republicii Moldova.

Reprezentanțele diplomatice şi consulare ale statele străine şi diplomații din statele străine se bucură de imunitatea de jurisdicție a instanţelor naţionale, dar această regulă garantează imunitatea de stat

numai pentru relațiile reglementate de dreptul public. A contrario, regula menţionată de imunitate nu trebuie aplicată în relațiile de drept privat.

Potrivit art.31 al Convenţiei de la Viena din 18 aprilie 1961, agentul diplomatic dispune de imunitate de jurisdicţie penală, civilă şi contravențională a statului acreditar, cu excepţia [5]:

a) de o acţiune reală privind un imobil particular situat pe teritoriul statului acreditar, afară numai dacă agentul diplomatic nu-l posedă în contul statului acreditant pentru realizarea sarcinilor misiunii;

b) de o acţiune privind o succesiune, în care agentul diplomatic figurează ca executor testamentar, administrator, moştenitor sau legatar, cu titlu particular, şi nu în numele statului acreditant;

c) de o acţiune privind o activitate profesională sau comercială, oricare ar fi ea, exercitată de agentul diplomatic în statul acreditar, în afara funcţiilor sale oficiale.

Statul acreditant poate renunţa la imunitatea judiciară a agentului diplomatic şi a persoanelor care beneficiază de imunitate ce trebuie să fie înaintată expres.

Ca orice alta entitate publică, ambasada poate deveni titulara unor drepturi şi obligaţii cu caracter privat. Aceasta este situaţia cînd ambasada încheie contracte de munca cu persoane care nu îndeplinesc atribuţii care se înscriu in sfera exercitării autorităţii publice.

Urmează a se face distincţie dintre funcțiile speciale strîns legate de exercitarea autorității guvernamentale (agent diplomatic sau un funcționar consular, etc.) şi funcţiile tehnice (secretar, şofer, contabil), care nu conferă reclamanţilor calitatea de reprezentant al autorităţii statului pîrît, nefiind pasibile de a fi exercitate în interesele suverane ale statului pîrît.

Este de menționat faptul că, prin acorduri internaționale, Republica Moldova acceptă unor instituții internaționale privilegii și imunități similare cu cele ale reprezentanților misiunilor diplomatice

și instituțiilor consulare. De ex., conform art. 9 al celui de-al treilea Protocol adițional la Acordul general privind privilegiile și imunitățile Consiliului Europei [6], reprezentanții acestui for vor beneficia pe teritoriul Republicii Moldova, pentru comunicările lor oficiale, de tratament cel puţin la fel de favorabil ca cel acordat misiunilor diplomatice ale oricărui alt guvern.

Astfel, pe teritoriul Moldovei, unele instituții internaționale vor beneficia, în conformitate cu prevederile Convenţiei de la Viena, de aceleaşi privilegii şi imunităţi ca și cele acordate reprezentanților misiunilor diplomatice acreditate în Republica Moldova, în baza unor tratate internaționale ca:

- Acordul dintre Guvernul Republicii Moldova şi Banca Europeană de Investiţii privind înfiinţarea şi acordarea privilegiilor şi imunităţilor Reprezentanţei Băncii Europene de Investiţii în Republica Moldova [7];
- al şaselea Protocol adiţional la Acordul general privind privilegiile şi imunităţile Consiliului Europei [8].

Privilegiile şi imunităţile sunt acordate persoanelor menţionate, nu pentru beneficiul lor personal, ci cu scopul de a proteja exercitarea independentă a funcţiilor sale.

2. Persoane care, în conformitate cu legile Republicii Moldova, nu cad sub incidenţa jurisdicţiei contravenţionale a Republicii Moldova.

Persoanele, din a 2-a categorie care, în conformitate cu legile Republicii Moldova, nu cad sub incidenţa jurisdicţiei contravenţionale a Republicii Moldova, de regulă, sînt persoanele care în virtutea exercitării unui mandat sau funcții publice se bucură de imunitate juridică.

Ca instituţie juridică, normele care reglementează *„acţiunea legii contravenţionale asupra persoanelor*” cuprind şi unele norme din Constituţie, de rînd cu normele Codului contravenţional. Ne referim la normele constituţionale care reglementează imunitatea:

Preşedinrelui Republicii Moldova (art. 81) deputatului în Parlament (art. 71).

Conform art. 71 al Legii Supreme ”*Deputatul nu poate fi persecutat sau tras la răspundere juridică pentru voturile sau pentru opiniile exprimate în exercitarea mandatului*”, iar conform alin. (2) art. 81- ”*Preşedintele Republicii Moldova se bucură de imunitate. El nu poate fi tras la răspundere juridică pentru opiniile exprimate în exercitarea mandatului*”.

Calitatea mandatului reprezentativ *(fie de deputat în Parlament, fie de Șef al Statului)*, de a fi protejat prin imunitate, are ca consecință faptul că, şeful statului (*conform alin.(2) art. 81 al Constituţiei*), precum şi deputaţii (*conform art. 71 Constituţie*) nu por fi persecutaţi sau traşi la răspundere juridică, inclusiv contravenţională, pentru opiniile exprimate în exercitarea mandatului.

Cu titlu de exemplu, dacă admitem că, în cadrul exprimării neîncrederii față de Guvern, un depuatat va critica în ședința Parlamentului activitatea unui membru de guvern, folosind informații prezumate, expresii figurate sau ofensative, atunci, aceste opinii nu se vor supune răspunderii contravenţionale (de ex. art. 69 CC - Injuria).

În rest, fiind o formă de protecţie a mandatului, imunitatea nu este absolută, şi nu se răsfrînge asupra delictelor de drept comun, care nu au nici o legătură cu exercitarea mandatului.

3. Persoane, în cazul cărora, în anumite circumstanțe, este înlăturată răspunderea contravenţională, sînt:

a) solicitanţii unei forme de azil în Republica Moldova;
b) posesorii documentelor de călătorie eliberate de autorităţile străine domiciliaţi în localităţile din stînga Nistrului (Transnistria), și
c) persoanele în privința cărora, se constată vreunul din temeiurile prevăzute la art. 21–31 CC.

Azil este o instituţie juridică prin al cărei intermediu statul oferă străinului protecţie, recunoscîndu-i statutul de refugiat și acordîndu-i protecție umanitară, protecție temporară sau azil politic. Dreptul de azil, ca drept fundamental al omului, se recunoaşte, la solicitare, străinului care, în virtutea unei temeri bine întemeiate de a fi persecutat pe motive de rasă, religie, naţionalitate, apartenenţă la un anumit grup social sau opinie politică, se află în afara ţării a cărei cetăţenie o deţine şi care nu poate sau, datorită acestei temeri, nu doreşte să se pună sub protecţia acestei ţări; sau care, nedeţinînd nici o cetăţenie şi, găsindu-se în afara ţării în care îşi avea domiciliul legal şi obişnuit, ca urmare a unor astfel de evenimente, nu poate sau, datorită respectivei temeri, nu doreşte să se reîntoarcă.

Este lesne de înțeles că, solicitantul de azil, pentru a-și salva propria viața sau integritatea fizică, este nevoit să părăsească țara de origine sau reședință pentru că are o temere justificată de persecuţie ori întîmpină riscuri serioase de a fi torturat pentru activități politice, științifice, culturale. Or, fiind constrîns de împrejurări ce nu depind de voința refugiatului, trecerea frontierei de stat în acest sens, nu întotdeauna este una tocmai legală.

Conform prevederilor art. 9 al legii *„Privind azilul în Republica Moldova" [9],* conform tratatelor internaţionale relevante în domeniul regugiaţilor [10], solicitanţii de azil nu vor fi sancţionaţi pentru intrare sau şedere ilegală pe teritoriul Republicii Moldova. Mai mult ca atît, autorităţile competente vor permite accesul în teritoriul Republicii Moldova al oricărui străin aflat la frontiera de stat, din momentul manifestării de voinţă, exprimată în scris sau oral, din care să rezulte că acesta solicită protecţia Republicii Moldova, chiar dacă acesta nu întruneşte condiţiile legale pentru a traversa frontiera de stat *(nu are acte de identitate asupra sa, prezintă acte false, sau ale altei persoane, nu are viză, etc.)*.

Menţionăm că, solicitanţii de azil ***(****care pot fi doar străini sau apatrizi)* sînt exceptaţi de la răspunderea contravenţională:

a) doar în cazul în care solicită Republicii Moldova protecţie sub una din formele azilului și,
b) doar pentru contravenţii comise în vederea intrării sau şederii ilegală pe teritoriul Republicii Moldova, și anume: art. 332 CC „ Încălcarea regimului frontierei de stat, a regimului zonei de frontieră, a regimului punctelor de trecere a frontierei de stat şi a regulilor de trecere a frontierei de stat”, art. 333 CC „ Încălcarea regulilor de şedere în Republica Moldova ”.

Pentru restul faptelor prevăzute de Codul contravenţional ca contravenţii, solicitanţii de azil vor răspunde conform regulilor generale.

Din categoria persoanelor, în cazul cărora, în anumite circumstanțe, este înlăturată răspunderea contravenţională, fac parte și posesorii documentelor de călătorie eliberate de autorităţile străine domiciliaţi în localităţile din stînga Nistrului (Transnistria).

Astfel, potrivit prevederilor alin. (5) art. 333 CC, sancțiunea stabilită pentru contravenția prevăzută la alin. (1) al aceluiași articol *„Încălcarea de către cetăţenii străini sau de către apatrizi a regulilor de şedere în Republica Moldoprevăzutva prin nepărăsirea voluntară a teritoriului ţării la expirarea termenului de aflare sau de şedere acordat”* nu se va aplica față de posesorii documentelor de călătorie care sînt domiciliați în localitățile din stînga Nistrului (Transnistria).

Iar sancțiunea stabilită pentru contravenția de la alin. (4) art. 333 CC ”*Nedeclararea de către cetăţenii străini sau de către apatrizi la autorităţile competente, în termenul stabilit de legislaţie, a faptului intrării pe teritoriul Republicii Moldova pentru a fi luaţi în evidenţă, cu excepţia celor cărora le-a fost autorizată intrarea*” nu se va aplica față de posesorii documentelor de călătorie eliberate de autorităţile străine domiciliaţi în localităţile din stînga Nistrului (Transnistria).

Pentru restul faptelor prevăzute de Codul contravenţional ca contravenţii, posesorii documentelor de călătorie eliberate de

autoritățile străine domiciliaţi în localităţile din stînga Nistrului (Transnistria), vor răspunde conform regulilor generale.

3. Nu vor fi supuse răspunderii contravenționale persoanele în privința cărora, se constată vreunul din temeiurile prevăzute la art. 21–31 CC. Potrivit prevederilor capitolului III, cartea I (art. 19-25) CC, se consideră cauze care înlătură caracterul contravenţional al faptei: b) legitima apărare; c) starea de extremă necesitate; d) constrîngerea fizică şi/sau psihică; e) riscul întemeiat; f) cazul fortuit. Iar conform prevederilor art. 26-31 CC, înlăturarea răspunderii contravenţionale pentru fapta ce conţine elementele constitutive ale contravenţiei are loc în cazul: a) renunţării benevole la săvîrşirea contravenţiei; a[1]) stării de iresponsabilitate; b) contravenției neînsemnate sau al tentativei de contravenție neînsemnată; c) împăcării victimei cu făptuitorul; c[1]) încheierii tranzacţiei conform Legii cu privire la mediere; d) prescripţiei răspunderii contravenţionale; e) amnistiei.

În concluzie, vom menționa că, potrivit prevederilor art. 441 CC, procesul contravenţional nu poate fi pornit, iar dacă a fost pornit, nu poate fi efectuat şi va fi încetat dacă se constată vreunul din temeiurile prevăzute la art. 3 alin. (3), art. 4 alin.(3), art. 19–31 CC.

Bibliografie

1. Art. 16 al Constituţiei Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994, în vigoare de la 27 august 1994. Republicat În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 78/140* din 29.03.2016; art. 6 din Codul contravenţional al Republicii Moldova.
2. Codul Contravenţional al Republicii Moldova. Legea nr. 218 din 24.10.2008. Republicat în: *Monitorul Oficial nr. 78-84* din 17.03.2017.
3. Legea nr. 59 din 07.04.2016 pentru aderarea Republicii Moldova la cel de-al treilea Protocol adițional la Acordul general privind privilegiile și imunitățile Consiliului Europei. În: *Monitorul Oficial nr. 134-139* din 20.05.2016.

4. Convenţia de la Viena cu privire la relaţiile diplomatice, întocmită la 18 aprilie, Convenţia de la Viena cu privire la relaţiile consulare, întocmită la 24 aprilie 1963, Convenţia de la Viena cu privire la dreptul tratatelor între state şi organizaţii internaţionale sau între organizaţii internaţionale (21 martie 1986. Republica Moldova a aderat la aceste convenţii internaţionale prin Hotărîrea Parlamentului nr. 1135 din 04.08.1992, promulgată la 04.08.1992 În: *Monitorul Oficial nr. 008* din 30.08.1992. Data intrării in vigoare: 30.08.1992, precum și Legea Republicii Moldova cu privire la statutul misiunilor diplomatice ale statelor străine în Republica Moldova din 4 august 1992. În: *Monitorul Oficial nr. 8/195* din 30 august 1992.
5. Recomansarea nr. 26 al Plenului Curţii Supreme de Justiţie Pprivind imunitatea misiunilor diplomatice.[Accesat: 10.11.2017]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_rec_csj.php?id=44
6. Legea nr. 59 din 07.04.2016 pentru aderarea Republicii Moldova la cel de-al treilea Protocol adițional la Acordul general privind privilegiile și imunitățile Consiliului Europei. În: *Monitorul Oficial nr. 134-139* din 20.05.2016.
7. Legea nr. 240 din 13.10.2016 cu privire la ratificarea Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova şi Banca Europeană de Investiţii privind înfiinţarea şi acordarea privilegiilor şi imunităţilor Reprezentanţei Băncii Europene de Investiţii în Republica Moldova. În: *Monitorul Oficial nr. 379-386* din 04.11.2016.
8. Legea nr. 272 din 21.06.2001 pentru ratificarea celui de-al şaselea Protocol adiţional la Acordul general privind privilegiile şi imunităţile Consiliului Europei. În: *Monitorul Oficial nr. 67* din 27.06.2001.

9. Legea nr. 270 privind azilul în Republica Moldova din 18.12.2008. În *Monitorul Oficial nr. 53-54* din 13.03.2009. Data intrării in vigoare: 13.03.2009.
10. Cele mai relevante tratate internaţionale în domeniul azilului sînt: Convenţia privind statutul refugiaţilor, încheiată la Geneva la 28 iulie 1951, precum şi Protocolul privind statutul refugiaţilor, încheiat la New York la 31 ianuarie 1967, Republica Moldova a aderat la Convenţie şi Protocol prin Legea organică nr. 677-XV din 23 noiembrie 2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 150-151/1199* din 11decembrie 2001.